

I tre artiklar skildras årets kyrkoresa till det inre av Finska viken.

Kyrkoresa I: Jesus är den bästa kungen (27/7-3/8 2016).

Denna rubrik för vår resa i österled, Kyrkoresa till Finska vikens inre, bottnar i gammalt möte i Sankta Katarina kyrkohus i Sankt Petersburg. Vid kyrkkaffe hade frågan om vilket lands ledning som var bäst spetsats till: Peter den Stores eller Karl den tolfte? Jurij Nelminen, med gammalt finskt påbrå, svarade att Jesus är den bästa kungen. Så kan en person med insikt om de många intressena i Finska vikens inre säga, i och runt Sankt Petersburg. En resa i Ryssland är inte självklar i denna tid. Blockaden, på vilken nivå den nu egentligen ligger, säger att det finns många frågetecken. Men kanske också därför är resan viktig – att hålla kontakt och få intryck från flera olika sidor.

Målet för årets resa var som tidigare gånger högmässan i det finlands- (svenska-) ryska kyrkohuset Sankta Katarina, i centrala Sankt Petersburg, Tionde söndagen efter Trefaldighet. Vi använde flera av söndagens texter för den dagliga läsningen under resan. I dagens svenska evangeliebok lyder sammanfattningen/ämnet "Nådens gåvor" med Matt 18:18-22. Sankta Katarina använder föregående evangeliebok med sammanfattningen "Förspilda

tillfällen", vi läste Luk 19:41-47. Finsk-ryska Ingermanländska kyrkan använder finska evangelieboken med sammanfattningen "Besöksetider", Matt 11:20-24. Vår huvudtext blev evangeliet hur Jesus rensar templet. Det var kort och gott rannsakande texter om den dyrbara nåden. Med Guds Ord och bön i centrum i Guds hus blir det välsignelse, utan detta rannsakas folket. En sådan

Entrén till S:t Annas tyska evangelisk-lutherska kyrka i samma kvarter som Putin växte upp. Helena Södergran, Ediths mor, gick i dess gamla skola. Idag fungerar kyrkans utbrunna interiör som en kontaktmöjlighet för intresserade ryssar av en gammal kyrka med intryck, genom den nu aktuella Michelangelo-installationen, av kristen tro. Bild från utställningens officiella sida.

Huvudkyrkan Kristi förklarings kyrka på Valamo. Foto Anders Svensson.

rannsakan är Rysslands och snart också Sveriges färska erfarenheter.

Åt olika håll

Vårt sällskap hade lördagen och söndagen som gemensamma dagar. Fredagen bevistade en del av oss gamla Valamos arkipelags kloster och sketen, och den andra delen av sällskapet bekantade sig med Sankt Petersburg. På måndagen åkte huvuddelen till Novgorod och den andra delen ut till Keltto gamla kyrkogård, seminariet och den nya kyrkan. Se separata presentationer.

Vi var femton pilgrimer varav fyra ryskspråkiga, alltså en på fyra. Vi förflyttade oss med hjälp av kollektivtrafiken och bodde enkelt i södra delen av innerstan utan att vare sig restaurang eller park fattades oss.

Kronstadt

Lördagen ägnade vi åt Kronstadt, staden på ön mitt i Finska vikens inre som är tänkt som en sköld för Sankt Petersburg: förr militärt, nu vattennivåmässigt. Dit har i stadens 300-åriga historia de flesta nationaliteter från världshavens alla hörn anlät, även

om staden russifierades och stängdes under Sovjet-perioden. Två evangelisk-lutherska kyrkor fanns det före revolutionen på ön liksom en katolsk, många ortodoxa, synagoga och moské. Att ön har tre namn säger det mesta: Kättlingen på svenska, Retusaari på finska och Kotlin på ryska.

Missionsfrågan

Missionsfrågan är en huvudsak för dessa kyrkoresor: Hur missionera där? Hur missionera hemma? I år brände det till extra med tanke på s.k. antiterroristlagar, aktiverade så sent som 20 juli, vilka även förefaller drabba kristna gemenskaper, etablerade som fristående grupper. Diakonerna på Kronstadt befarade, som många andra att dessa s.k. lagar kunde undergräva också goda initiativ, men vår initierade rysk-ortodoxa vän och guide menade att de enbart syftade till att konfrontera islamister. Hur går egentligen mission till där och vad/hur gör vi hemma? Inte heller svensk offentlighet välkomnar kristna missionärer, en del får inte visum. Hur mycket får man insistera på att inbjuda/locka människor till sina respektive grupper – hur mycket ska de lämnas ifred? Det gäller också barnen – där som här. Alla värnar barnen, så också våra respektive statsledningar. Vårt eget närmaste exempel är präster och pastorer som i sin egen kyrka avstår ifrån att be och välsigna för att få behålla

myndigheternas godkännande och gillande. Såväl den svenska och finska som ryska kristenheten har anledning att be för sina respektive länders statsledningar och lagstiftare! Präster och förkunnare som tvekar om de ska prioritera kyrka eller stat bör också rannsaka sig. Ingermanländska evangelisk-lutherska kyrkan i Ryssland har en etablerad ställning som det finns anledning att uppmuntra kontakt med. Man får anpassa verksamheten efter gällande lag och på lagliga vägar fråga vad som är rimligt och riktigt. Juli-lagen är minst sagt ifrågasatt.

Resan sammanfattades i båt-färjans frukostbuffé på väg in till Stockholm med sista stycket i Ania Monahofs flyktigeos ”Genom Graniten – Tillflykten – Mot Stjärnan” där mormor Katri ber för det goda folk de flydde till undan det då belägrade Leningrad:

– *Käre Gud, öppna ögonen på det folk som vi kommit till. Sänd dem en väckelse så att de fyller sina tempel som står där och väntar i sin prakt, så att de fyller de hus där Du finns.*

– *Sov mormor, viskar jag. Gud behövs där människor lider. Här tycks alla ha det bra.*

– *Gud behövs där vi minst anar det, min lilla, svarade mormor.*

Välkomna att höra av er om vidare resor eller besök hos er för att berätta mer om denna!

Jonas Nilsson
076-063 15 49

Kyrkoresa 2: Det stora Novgorod

Denna resas mål var ju gränslandet där öst möter väst och vad kan bättre symbolisera detta än Novgorod som före S:t Petersburgs grundande var Rysslands fönster mot väst? Dessutom kan besöket här även visa på den svenska kopplingen till området. Vikingarna kände väl till Novgorod, som de kallade Holmgård, på

sin väg österut mot Konstantinopel. Och under Novgorods glansdagar på Hansatiden fanns här både ett svenskt handelshus och en svensk kyrka, S:t Olof.

Men kunde det vara värt en bussresa tur och retur på nästan sju timmar?

När vi kom dit gick vi till den gamla delen av staden och stannade

*Millennium-monumentet i (Veliky) Novgorod med Sofiakatedralen i bakgrunden.
Foto Anders Svensson.*

Sofiakatedralen i Novgorod. Foto Anders Svensson.

inför Millenium-monumentet, rest till minne av att Rysslands vagga stod här, då Rurik, år 862, tillsammans med sina två vikingabröder bjöds in för att styra Novgorod enligt Nestor-krönikan. Sedan gick vi över till Sankta Sofia-kyrkan, förbi kyrkporten från Sigtuna och in i den tusenåriga kyrkan. Där möttes vi av en imponerande ikonvägg och en andakt som nog berörde oss alla. Att få gå in i ett kyrkorum som använts i över tusen år för bön och gudstjänst – ja, det gjorde resan värd sina timmar i bussen!

Maria Flising

Sigtunaporten på Sofiakatedralen i Novgorod. Porten stals som krigsbyte vid en attack år 1187. Foto Anders Svensson.

Kyrkoresa 3: Pilgrimer vid Ladoga

Med tydliga instruktioner, biljetter köpta och kuvert med kontanter i, både rubel och euro, till såväl förutsedda och oförutsedda utgifter tog vår reseledare Jonas liksom övriga gruppen farväl till oss sex, lite mer äventyrligt lagda personer, som bestämt oss för att söka nå fram till det avlägsna resmålet Valamo. Även om ön Valamo ligger mitt ute i Europas största insjö, Ladoga, på behörigt

avstånd från dagens Sverige borde inte ön kännas så värst avlägsen för svenskar. Iallafall inte för den historiemedvetne svensken. I mer än etthundra år tillhörde ön Sverige som en del av Kexholms län. På ön ligger också, enligt rysk tradition, en svensk kung begravd. Mer om det senare. Idag är ön dock mest känd som pilgrimsmål. Klostret på Valamo och dess munkar domine-

Tågbyte i Hiitola mitt i gamla Karelens skogar. På bilden syns fem av de svenska pilgrimerna. Foto Anders Svensson.

Högmässa i Sankta Katarina kyrka i Sankt Petersburg. Foto Anders Svensson.

rar idag totalt verksamheten på ön. Ibland kallas också just därför ön för norra Europas Athos.

Järnvägsresa i Karelen

Även om avståndet mellan Viborg och Sordavala, orten varifrån man tar sig ut till Valamo, fågelvägen torde vara på sin höjd 20 mil måste man komma ihåg att man tar sig fram i en perifer gränsbygd där snabba kommunikationsvägar inte utgjort de styrandes främsta prioritet. Det märktes också genom färden norröver på den kurviga järnvägen. Förvisso har den ryska järnvägsmyndigheten renoverat spåren och

köpt nya fräscha tågagnar, men alltjämt kryper tåget fram längs spåren i kanske 40 km/h. Som svensk, van vid att det är "katastrof" om snabbtåget mellan Stockholm och Göteborg istället för tre timmar blankt tar tre timmar och tjugo minuter, är det ganska befriande att krypa fram genom gamla Karelens skogar. Än mer "befriande", för att använda ett ord med positiv anklang, är det att ingen riktigt vet vad som gäller med tider och byten. Från Viborg skulle vi nämligen tvingas byta halvvägs till Sordavala, i den lilla byn Hiitola. För att slippa bli landsatta i Hiitola efter att sista tåget därifrån till Sor-

NORDISK ÖSTMISSION

davala gått, önskade vi innan avfärd från Viborg få reda på bytestiderna, det var något som ingen kunde svara på. Det var bara att sätta sig på tåget och hoppas på det bästa. Konduktören på tåget visste heller ingenting. Bara att gilla läget och luta sig tillbaka och hoppas att allt skulle ordna sig. Vilket det också gjorde.

Luthersk stabilitet i Sordavala

Strax före midnatt var vi framme i Sordavala. Den lokale diakonen, Pavel Isajev, mötte oss vid stationen och förde oss upp till kyrkan där vi skulle sova. Väl på plats bjöds på

kvällsfika (näja, kanske snarare nattfika) och ett kortare samtal om den kyrkliga situationen fördes. Även om Pavel kunde knagglig engelska, måste man säga att samtalet räddades av att en i vår grupp behärskade flytande ryska och därför både välvilligt och proffsigt agerade tolk (något han för övrigt fick göra under resan som helhet). Pavel berättade bland mycket annat att han upplevde en förståelse för den Ingermanländska kyrkan hos både befolkning och myndigheter just eftersom den funnits på plats i området under flera hundra år i kombination med luther-

De sex svenska pilgrimerna och diakonen Pavel i den ingermanländska kyrkan i Sordavala. Foto Anders Svensson.

Viborgs slott från år 1293. Foto Anders Svensson.

domens rykte att vara och verka för stabilitet. Cirka 19 timmar efter re-velj på färjan utanför Åbo var det så till slut dags att gå till sängs.

Mot Valamo!

Under frukosten fick vi reda på att en av de ordinarie flygbåtarna ut till Valamo hade gått sönder varvid de flygbåtar som fortfarande gick därför var överfulla. Pavel hade emellertid funnit en lösning i form av en bekant som ägde en liten men snabb båt och som mot betalning skulle både köra ut till och tillbaka från ön liksom guida oss runt bland vikarna ute på ön. Det lät bra och vi begav oss ner till hamnen och satte oss i båten. Vår privata båtkapten Alexej berättade att de c:a 35 kilometerna ut till Valamo skulle ta ca en timme. Första biten ut genom Sordavalas skärgård gick bara fint. Lite värre blev det ute till havs när den nyckfulla Ladoga blåste upp och vågorna gick tämligen höga, särskilt med tanke på båtens litenhet. Vi som läst Ivan Sjmeljovs ”Gamla Valamo” kände direkt igen oss med situationen för den person som i bokens inledning är på väg ut till Valamo och råkar ut för oväder. Det hela gick dock bra och vi kom fram till Valamo efter c:a en och en halv timme.

Äventyr för pilgrimer

Mäktigt kändes det, även för en andragångsbesökare, att glida in i viken på väg till hamnen och passera

Sankt Nikolaus skete (ung. kapell) som välkomnar pilgrimer där hon tronar på klippan vid vikens infart. Så fort fötterna tagit fast mark och gruppen hunnit återhämta sig från guppandet ute till sjöss, fick vi en guidad rundvandring av en engagerad engelskspråkig guide vid namn Vladimir, ”just som Putin” förklarade han inte utan stolthet. Vladimir gjorde ett bra jobb och tog oss runt till de olika delarna av klostrets kärnområde. Han lyckades t.o.m. ordna med en kvartett välljudande ryska sångare som sjöng några stycken för gruppen i ett av kapellen. Mycket vackert! Rundvandringen avslutades på kyrkogården där Vladimir visade oss Magnus Erikssons grav. ”Schemamunk Gregori, svenskarnas konung Magnus” står det på gravstenen. Enligt rysk

Den svenske kungen Magnus Erikssons (1316-1374) grav på Valamo.

Foto Anders Svensson.

Avslutningsmiddag sista kvällen i Sankt Petersburg. Foto Anders Svensson.

tradition led Magnus skeppsbrott på Ladoga, räddades till Valamo, blev ortodox munk av strängaste graden och dog och begravdes så småningom på ön. När en i gruppen påtalade att det finns en alternativ version som enligt historiker ligger närmare sanningen blev svaret att ”konstigt att vi står här på Valamo vid hans grav då”.

Efter några timmars egen vandring i och runt klostret och på ön, stod vår båtkapten Alexej åter i hamnen med båten redo för avfärd. Efter en tur runt bland öns vikar och kanaler, där vi bl.a. passerade mun-

karnas bondgård liksom president Putins och patriark Kirills residens (enligt vår guide Vladimir besöker Putin Valamo två till tre gånger per år) gick färden åter till Sordavala. Denna gång gick färden smidigt då vågorna lagt sig. Väl åter i Sordavala tog oss en av Pavels församlingsmedlemmar i sin minibuss de c:a 30 milen till Sankt Petersburg, Europas tredje största stad. Framme vid vårt hostel kunde en nöjd grupp åter förenas med de nio som rest direkt till Sankt Petersburg bara ett drygt dygn tidigare.

Anders Svensson